

1. ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 16/05/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 16/05/2026

Σελίδα: 1

ΛΟΥΚΑΣ ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ
Καθηγητής
στο *Sciences Po*
Σ. 26

Σοσιαλδημοκράτης και Ευρωπαίος

ΤΟΥ ΛΟΥΚΑ ΤΣΟΥΚΑΛΗ

Πρωτογνώρισα τον Νίκο Μουζέλη πριν από αρκετές δεκαετίες, στα τελευταία χρόνια της δικτατορίας, όταν μας καλούσε στο φιλόξενο σπίτι του στο Λονδίνο για πολιτικές συζητήσεις. Δεν ήμασταν πολλοί. Οραματιζόμασταν και συζητούσαμε τότε για μια διαφορετική, δημοκρατική Ελλάδα όταν επιτέλους θα έπεφτε η κούντα. Εγώ ήμουν ακόμη φοιτητής, ενώ ο Μουζέλης δίδασκε ήδη στην LSE και διέθετε εκ των πραγμάτων ένα κύρος που προκαλούσε κάποιο δέος σε μας τους νεότερους. Αλλωστε τους καιρούς εκείνους οι Έλληνες που δίδασκαν σε βρετανικά πανεπιστήμια μετριόντουσαν στα δάχτυλα. Τώρα πλέον είναι πολλοί.

Ο Νίκος Μουζέλης είναι ένας κορυφαίος κοινωνιολόγος με διεθνή καταξίωση. Τα βιβλία του στη θεωρία της κοινωνιολογίας αποτελούν σημείο αναφοράς. Αυτό τουλάχιστον το γνωρίζω, αν και άλλοι είναι σίγουρα πλέον αρμόδιοι εμού να κρίνουν την ουσία. Αλλά ο Μουζέλης δεν περιορίστηκε στον προστατευμένο χώρο του πανεπιστημίου και της θεωρίας. Υπήρξε ένας διανοούμενος με συμμετοχή στον δημόσιο διάλογο, όχι όμως και στην ενεργό πολιτική. Κράτησε πάντα μια απόσταση ασφαλείας από την πολιτική, ακόμη περισσότερο την κομματική, κουζίνα διατηρώντας το δικαίωμα να εκφράζει με παρρησία τις απόψεις του. Προσπαθούσε να βλέπει τη μεγάλη εικόνα αποφεύγοντας τη μικροπολιτική. Αλλωστε, ο Μουζέλης δεν επεδίωξε ποτέ τίτλους και αξιώματα. Και αυτό το είδος διανοούμενου πολίτη είναι αρκετά σπάνιο στη χώρα μας – κάτι σαν UFO για τους πολλούς, ιδιαίτερα όσους ασκούν την πολιτική ως επάγγελμα.

Δύο είναι, πιστεύω, τα κύρια χαρακτηριστικά του Νίκου Μουζέλη ως πολιτικού ζώου, κατά Αριστοτέλη. Είναι σοσιαλδημοκράτης και Ευρωπαίος. Αυτές οι δύο έννοιες συνδέονται άμεσα. Θα μπορούσα να προσθέσω και μια τρίτη, εκουγχρονιστής, αλλά αυτή η έννοια έχει ταλαπωρηθεί πολύ στο ελληνικό πολιτικό λεξιλόγιο.

Σοσιαλδημοκράτης είναι σαφώς και το δηλώνει ευθαρσώς ο Νίκος Μουζέλης. Πιστεύει στο πάντρεμα κράτους και αγοράς, στην κρατική ρύθμιση και την αναδιανεμητική λειτουργία που αποκτά ακόμη μεγαλύτερη σημασία στους τωρινούς καιρούς όταν οι οικονομικές ανισότητες γιγαντώνονται. Θέλει όμως ο Μουζέλης ένα κράτος σύγχρονο και αποτελεσματικό, ένα κράτος δικαίου απαλλαγμένο από πελατειακά κυκλώματα. Εκουγχρονισμό το λέγαν πριν

από χρόνια. Και αυτό είναι ακριβώς το κράτος που δεν διαθέτουμε ακόμη στην Ελλάδα, παρά τις επανειλημμένες υποσχέσεις των εκάστοτε κρατούντων. Σοσιαλδημοκράτης στην οικονομία και την κοινωνική πολιτική, φιλελεύθερος ως προς τα ατομικά δικαιώματα, υπέρμαχος του Διαφωτισμού ως προς τις σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας. Γιατί ξέρουμε ότι πρέπει να πηγαίνουν όλα αυτά μαζί.

Στη διάρκεια της μεγάλης οικονομικής κρίσης που πέρασε η χώρα μας την προηγούμενη δεκαετία, ο Μουζέλης έθεσε ανοικτά το ερώτημα της συνεργασίας ανάμεσα στη σοσιαλδημοκρατία και τη ριζοσπαστική Αριστερά. Και έδειξε έτοιμος να ρίξει γέφυρες, αν και στην πορεία συνειδητοποίησε ότι τα πρόσωπα μετράνε πολύ σε ένα τέτοιο εγχείρημα και πήρε τελικά αποστάσεις. Είναι αρκετά πιθανό ότι το ερώτημα θα τεθεί και πάλι σύντομα στη χώρα μας. Αφορά άλλωστε όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά και άλλες ευρωπαϊκές χώρες σε εποχές που η πολιτική πλάστιγγα γέρνει προς τα δεξιά και άκρα δεξιά.

Σοσιαλδημοκράτης και συνάμα βαθύτατα Ευρωπαίος, γιατί ο Μουζέλης κατάλαβε νωρίς ότι η σοσιαλδημοκρατία δεν έχει πολλά περιθώρια εφαρμογής εντός του στενού πλαισίου των ευρωπαϊκών κρατών σήμερα, περιλαμβανομένων και των μεγαλύτερων που αρνούνται ακόμη να δεχτούν ότι είναι μικρά σε έναν κόσμο με τεράστιες ασυμμετρίες. Για τους σοσιαλδημοκράτες, μια ενωμένη Ευρώπη θα έπρεπε να είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του πολιτικού τους προγράμματος. Και ο Μουζέλης το έχει τονίσει επανειλημμένα.

Ο Νίκος είναι ένας πολύ ευγενικός και γλυκός άνθρωπος χαμηλών τόνων, με ήθος και μετριοπάθεια, με βαθιά μόρφωση και καλλιέργεια, χωρίς διάθεση κομπασμού. Πάντα δοτικός στους φίλους του, αν και σχετικά κλειστός στον εαυτό του. Στην πορεία των χρόνων άρχισα να καταλαβαίνω γιατί. Πριν από δύο χρόνια, ο Νίκος δημοσίευσε ένα αυτοβιογραφικό βιβλίο στο οποίο περιέγραψε με γλαφυρό ύφος, που ίσως μερικούς σοκάρει, τη μακρόχρονη και εξαιρετικά επώδυνη μάχη που έδωσε με την κατάθλιψη. Χρειάζοταν πολύ κουράγιο για να το κάνει. Ο Νίκος είναι ένας αγαπημένος φίλος και από αυτή την άποψη θεωρώ ότι ανήκω στις τάξεις των προνομιούχων.